

На данашњи дан 1744. године умро је шведски физичар и астроном Андерс Целзијус, творац скале за мерење топлоте назване његовим именом, на којој је тачка кључања воде означена са 100, а отапања леда с нула степени. Осим Целзијусове скале у употреби су и Фаренхајтова скала - са 180 као и Реомирова са 80 степени. Бавио се и феноменом северне светлости и ефектима магнетних сметњи, обављао је светлосна мерења и испитивао метеоролошке појаве и Јупитерове сателите, а сопственим средствима подигао је опсерваторију у родној Упсали.

Данас је субота, 25. април, 2026.

1284 - Рођен је енглески краљ Едвард II. Његова владавина од 1307. до 1327. пропраћена је низом војних пораза у Шкотској, посебно 1314. у бици код Банокберна. Пре ступања на престо, 1301. постао је први принц од Велса. У септембру 1327. у замку Беркли убили су га супруга Изабела од Француске и њен љубавник Роџер де Мортимер.

Краљичин љубавник је потом владао у име престолонаследника Едварда III, који га је 1330. затворио и погубио.

1595 - Умро је италијански писац Торквато Тасо. Највећи део бурног живота провео је као дворски песник војводе Алфонса II од Есте. У главном делу "Ослобођени Јерусалим" описао је Први крсташки рат. Три сонета и пет мадригала је посветио Дубровчанки Цвијети Зузорић, а његова поезија инспирисала је Гетеа, Бајрона па и Ивана (Џива) Гундулића.

1599 - Рођен је вођа Енглеске револуције Оливер Кромвел, чија је војска поразила краљевску армију 1644. код Марстон Мура и 1645. код Незбија и заробила краља Чарлса I. Краљ је осуђен на смрт и погубљен 1649. Одбивши титулу краља, Кромвел је 1653. постао протектор Енглеске, Шкотске и Ирске. Две године после његове смрти 1658, монархија је обновљена. Период републике у историји Енглеске остао је запамћен као време страховладе.

1792 - Погубљењем друмског разбојника Жака Пелетјеа на тргу де Грев у Паризу, у Француској је први пут употребљена гиљотина. Она је била позната у Италији још у 13. веку, касније у средњем веку употребљавана је и у Шкотској, Енглеској и Немачкој. Њен проналазак нетачно је приписан др Жозефу Гијотину, који је само Народној скупштини Француске предложио ту справу за извршење смртне казне.

1859 - Према пројекту конзула Француске у Александрији Фердинанда де Лесепса, почела је изградња Суецког канала. Његовим отварањем новембра 1869. спојено је Средоземно и Црвено Море. Канал дуг 161 километар најкраћи је пловни пут из Европе ка Средњем и Далеком истоку.

1870 - Умро је српски социјалиста Живојин Жујовић, први пропагатор и идеолог социјализма у Србији. Био је следбеник Прудона. Социјалистичке идеје прихватио је током школовања у Русији у Кијеву, где је завршио Духовну академију, затим у Петрограду и Минхену на студијама филозофије. Објавио је више студија, расправа и полемика и сарађивао у "Гласнику Српског ученог друштва", "Летопису Матице српске" и у политичком листу "Србија".

1874 - Рођен је италијански електроинжењер и проналазач Гуљермо Маркони, један од пионира бежичне телеграфије, који је 1909. поделио Нобелову награду за физику с немачким физичарем Карлом Фердинандом Брауном. Успео је 1901. да први пошаље бежични сигнал преко Атлантског океана и успешно је усавршавао и примењивао сопствене и туђе проналаске. Подизао је радио станице и експериментисао у бежичној телеграфији, али после експеримената српског научника Николе Тесле и руског физичара Александра Попова. Једно време је сматран проналазачем радија, али му је пресудом Врховног суда САД одузет патент, јер је Тесла већ регистровао проналазак у Федералном уреду САД за патенте.

1893 - Рођен је српски писац Јован Палавестра, критичар и новинар. Писао је приповетке и драме, позоришну и књижевну критику. Певодио је Пшибишевског, Флобера, Бодлера. Дела: драме "Савести на ветру", "Човјек који се снашао", "Велики скандал", збирке приповедака "Сиви видици", "На белом хлебу".

1898 - Конгрес САД објавио је рат Шпанији, дан после одлуке Мадрида да објави непријатељства Вашингтону. Томе је претходио амерички ултиматум Шпанији да се повуче са Кубе. Бројнија и боље опремљена америчка војска и морнарица брзо су поразиле Шпанце, а САД су мировним уговором приграбиле шпанске поседе Кубу, Филипине, Порторико и Гуам. Куба је формално постала независна док су остали бивши шпански поседи постали зависни од САД. Порторико и Гуам су и данас поседи САД.

1917 - Рођена је америчка певачица Ела Фицџералд, некрунисана "краљица џеза", савршене технике, изванредне импровизаторске имагинације и широког гласовног распона. Чувена је по "скат" дијалозима са великим џез музичарима попут Луиса Армстронга, Ђука Елингтона и Каунта Бејзија.

1920 - Пољска војска упала је у Украјину, потом брзо напредовала и 6. маја заузела Кијев. Миром у Риги 12. марта 1921. Пољска је добила од Совјетске Русије територије које је, између осталих, насељавало и више милиона Украјинаца, Белоруса и Руса.

1927 - Рођена је Корин Тељадо, једна од најплоднијих и најчитанијих ауторки шпанског (кастиљанског) језика. Писала је такозвану лаку литературу љубавне садржине. Њена дела продата су укупном тиражу од чак 400 милиона примерака, чиме је постала најпродаванији шпански аутор после Сервантеса. Посебну популарност уживала је у Латинској Америци, где су према њеним делима снимани филмови и популарне тв

серије, такозване "сапунице".

1928 - Умро је руски генерал барон Петар Николајевич Врангел, један од најзначајнијих белогардејских команданата, који се после Октобарске револуције борио у Украјини против совјетске власти. После пораза у новембру 1920. када је Црвена армија заузела утврђење на Перекопу, са остатком белих снага напустио је Русију. Сахрањен је, по сопственој жељи, у руској цркви у Београду.

1938 - Умро је српски генерал и војни писац Живко Павловић, члан Српске краљевске академије, учесник оба балканска и Првог светског рата. У Првом балканском рату био је начелник штаба Приморског кора који је опседао Скадар, а у Другом начелник Оперативног одељења српске Врховне команде. У Првом светском рату био је један од најближих сарадника војводе Радомира Путника, а као помоћник начелника штаба Врховне команде руководио је повлачењем српске војске кроз Црну Гору и Албанију. На Солунском фронту командовао је 1916. и 1917. Шумадијском дивизијом. Пензионисан је 1923. наводно због неслагања с краљем Александром И Карађорђевићем. Дела: војне студије "Битка на Јадру августа 1913. године", "Опсада Скадра 1912.-1913.", "Битка на Колубари", "Београдска операција".

1945 - Совјетске и америчке трупе среле су се први пут у Другом светском рату код места Торгау у Немачкој. Биле су то јединице Првог украјинског фронта и Прве америчке армије. Два дана касније на западној обали Лабе састале су се команде 58. совјетске гардијске и 69. америчке армије.

1945 - У Сан Франциску је 45 земаља антихитлеровске коалиције, укључујући Југославију, почело оснивачку конференцију УН.

1971 - У Вашингтону је око 200.000 људи демонстрирало против Вијетнамског рата.

1974 - У Португалији је у државном удару, познатом као "револуција каранфила", акцијом оружаних снага, без проливања крви, оборен режим Марсела Каетана. Тако је окончан период од 48 година поретка коју је утемељио Антонио Салазар. Власт је преузела Хунта националног спаса генерала Антонија Рибеире де Спиноле, која је португалским колонијама (званично прекоморским провинцијама) признала право на

самоопредељење, после вишедеценијског оружаног сукоба.

1975 - У Португалији је на првим слободним изборима после пола столећа победила Социјалистичка партија Марија Соареша.

1980 - Мисија америчких командоса, која је требало да спасе у Техерану 53 члана амбасаде САД, претворене у таоце, пропала је у иранској пустињи, после погибије осам Американаца у судару хеликоптера са авионом.

1980 - Дански "Боинг 727", који је чартер летом превозио британске туристе на линији Манчестер-Тенерифе, ударио је у планину око 30 километара јужно од аеродрома "Лос Родеос" и несрећу није преживео нико од 146 путника и чланова посаде.

1982 - Последњи израелски војници напустили су Синај, окончавши 15-годишњу окупацију тог египатског полуострва.

1991 - Пленум Комунистичке партије Совјетског Савеза је одлучио да Михаил Горбачов и даље предводи партију, упркос вишечасовних оштрих критика после којих је понудио оставку.

1993 - На референдуму у Русији 62 одсто гласача подржало је курс председника Бориса Јељцина.

1994 - На састанку у Лондону представници САД, Русије, Велике Британије и Француске донели су одлуку о формирању Контакт групе ради усклађивања акција САД, Русије, Уједињених нација и Европске уније у Босни и Херцеговини и припреме целовитог мировног плана. Договорено је да Контакт групу чини пет земаља - САД, Русија, Велика Британија, Француска и Немачка.

1995 - Умрла је америчка позоришна и филмска глумица Џинџер Роџерс, која је светску

славу стекла као партнерка Фреда Астера у романтичним мјузиклима, с елегантним и љупким играчким нумерама. Филмови: "Маче по професији", "Звиздук у ноћи", "Не клади се на љубав", "Весели развод", "Поноћна звезда", "Хоћемо ли плесати", "Прича о Вернон и Ирени Кастл", "Кити Фоил" (Оскар), "Мајор и Малена", "Роберта".

1999 - У петом ваздушном нападу на хемијску индустрију "Милан Благојевић" у Лучанима, НАТО авијација је с 12 пројектила уништила и последње преостале погоне тог комплекса који је запошљавао 4.000 особа.

2001 - Полиција је ухапсила бившег филипинског председника Џозефа Естраду под оптужбом за пљачку, растеравши претходно стотине његових присталица испред његове куће у Манили.

2002 - Русија је саопштила да су њене снаге ликвидирале арапског исламског терористу Хатаба, једног од предводника чеченских сепаратиста, осумњиченог и да је повезан с мрежом Ал Каида Осаме бин Ладена.

2005 - У железничкој несрећи у јапанском граду Амагасаки, када је воз у пуној брзини излетео из шина и ударио у стамбену зграду, погинуло је 107 особа, а повређено је 460.

2005 - Умро је српски књижевник, књижевни критичар, есејиста, културни и јавни радник Чедомир Мирковић. У књижевни живот Београда укључио се као члан редакције "Књижевних новина", а професионалну каријеру започео је на телевизији, где се налазио на функцијама главног уредника Школског и Културно образовног програма.

2009 - Директор Светске здравствене организације (СЗО) Маргарет Чан изјавила је да појава новог грипа у Мексику, где је до тада умрло 68 особа, и САД, где је установљено осам случајева, има потенцијал да прерасте у пандемију. Обичан грип годишње однесе између 250.000 и 500.000 живота широм света. Нови тип грипа забринуо је стручњаке због брзог ширења и непостојања одговарајуће превенције.

(РТВ)

